

№ 46.

У Суботу 13. Новембра

1843.

ПЪСНИКЪ ТАЙНО ПРОСЛАВЛЪНОЙ.

(Газела)

Желишь оногъ знати, кой ти слави лнкъ,
 Узрокъ што му крати, свой ти кажат' лнкъ.
 Узрокъ моя драга — самъ му незна трага;
 Доста грудь му пати, твой видѣвши лнкъ,
 Поредъ твога дома, обчаранъ снрома
 Твой се пѣваць клати — твой да гледи лнкъ!
 Стрени, вреба, стон, неке л' очи твои
 Погледъ оногъ дати, кой ти слави лнкъ.
 Тадъ одъ свое иде несмотрень Армиде,
 Да у пѣми свати дома пѣзвнѣ лнкъ.
 Пѣме онда меѣ — свога срца цвеѣе —
 Гди ты идешъ спати, да му саяншь лнкъ.
 Пытай твоѣ груди, по нѣм' онда суди
 Ак' му любовъ цвати, зватѣшъ пѣвца лнкъ.

А. А.

НАПРЕДОВАНЪ ИСТОРИЕ СВѢТА
И У НЪОЙ ДУХА.

(Конаць.)

Народъ славенскій скопчава или побѣѣе
 одпоре, т. е. онъ е одъ обога господаръ: бо-
 ювности, мира, любезности; веселости, жало-
 стногъ заронѣня; труда; радостне, невине за-
 баве, и т. д.; и овимъ самымъ доказуе, да е
 самъ себи господаръ, кои собомъ, а тако и
 другима владати уме. Нѣгово обѣнанъ е ве-
 лико, макаръ ко шта говорю, и колико се про-
 тивъ тога ставляо, и онъ обѣнаню овоме зай-
 ста задоста учинитѣ. Бытѣ то вѣкъ, за ко-
 имъ е тисуѣ побожны срцаца уздисало, вѣкъ,
 коега горуѣ желѣнѣ дотакнуло се многи, чи-

сты, штропотомъ свѣта уморены душа, тако,
 као што дуго мрки застртогъ сунца зраци до-
 тичу врхове шума помрачены, продревши на-
 еданпутъ изъ густе таме облака. На вѣкъ
 овай цяляю тамна слутеня у приповѣдками и
 баснама народа славенскогъ и представлянѣ
 златны дана; на вѣкъ овай нанграваю неусил-
 на веселость, сладка туга и доброта душе, на-
 лазеѣа се у пѣснама народа нашегъ, тихо и
 юначки ореѣима се одъ мора до мора, одъ пла-
 нина до планина. Слутенѣ нѣгово достойно е
 одушевлянѣя пророкуюѣегъ Коллара, достойно
 сваке надахнуте харѣе. — Немоймо никако
 мыслити, да бы народъ славенскій быо дозрѣо
 веѣъ за уведенѣ свога вѣка; юшть ние, мора
 се онъ много юшть увѣщавати, у свему пра-
 воме и доброме узрасивати; после дуги юшть
 времена само собомъ савршено управляти се
 научити. Него има народъ славенскій обѣна-
 ный вѣкъ овай, т. е. има онъ све способности
 за овай вѣкъ, кое юшть развѣене, усавршене
 быти мораю, да бы народъ нашъ быо у исти-
 нитости тога, што е самъ по себи, а исторія
 подае му вѣкъ овай къ реализирано. И кои
 радимо у крилу нѣговомъ вѣрно и разумно,
 радимо за долазеѣий вѣкъ великій, и стоимо
 у служби божественогъ Христїанства. Овде е
 полъ превелико, полъ снаге и юнаштва. Не-
 ѣемо додуше мы сада живеѣи, нити близки по-
 томци вѣкъ овай доживити, али Славенъ духа
 племенита задоволянѣ е, сасвимъ усреѣненъ
 знанѣмъ труда за дѣло велико, добро, спа-
 сително; задоволянѣ е тако кодь помы-
 шлѣня на вѣкъ, за кои е радю, као

што е было светымъ задовољствомъ проник-
 нуть Мойсей, погледавши съ плание Оребъ
 на землю народа своѣга, кои да бы се тамо
 повратио, было е трудно теженъ цѣлога живо-
 та нѣговогъ, а, кодъ погледа сигуранъ е
 было, да ће се изпунити едино теженъ жића
 нѣгова, и да ће избранъ народъ ступити у землю
 обѣдану, у землю свету! — Неће вѣкъ овай
 заиста доћи безъ грозны боева и бура, тимъ
 већи, у колико е већий онъ самъ, ерѣ правда,
 чимъ проицателнѣя естъ, у толико више мо-
 ра се борити са запрекама и одпорима, став-
 ляюћима се нѣой, кадъ ова виде пропасть свою.
 Тако Христѣанство, изрекавши найдублю, вѣч-
 ну правду, ударило е о грозне стѣне, ерѣ е за-
 повѣдило тѣло и чувственность подвергнути ду-
 ху, коя, видећи опасность и слутећий поразъ
 свой, изишла е противъ учена новаго у фор-
 ми боева, поганина, изишла е противъ госпо-
 дованя духа, Христѣанства. Неће такођеръ
 другѣе быти са вѣкомъ славенскимъ, кои, као
 праведанъ и добаръ, раздражитѣ противъ
 себе разуздане страсти, мнѣнѣя и таштинѣ, кое
 досада народима угађаю, и ови спонтѣ се, и
 ставши саюжено у редъ противъ вѣка сла-
 венскога, бой ће водити у найвећој очаяно-
 сти, знаюћи да се ради о коначномъ нѣнномъ
 быћу. Изићи ће на мейданъ противъ вѣка сла-
 венскога нарочито саданѣй свѣтоисторѣйскѣй
 народъ, о комъ се може рећи, да свуда, ако
 не моћу, а оно своѣомъ изображеносћу, знан-
 ствомъ, наукомъ, езыхомъ, надъ свѣтомъ вла-
 да. Радитѣ се о овомъ нѣговомъ владаню и о
 свему, што съ нѣмѣ скончано есте; и бытѣ
 бой лютой; али вѣкъ обѣданный скупитѣ подъ
 баряке свое неброене боювнике, найвредимъ за-
 носомъ запламѣне, кои неће знати уступати,
 али ће падати на повелѣнѣ нѣгово. И изићи ће
 изъ люты овы боева вѣкъ нашъ, као што е
 изъ боя разкомаданы живалѣя изишла земля,
 планинама овѣчана, моремъ опасана, рѣкама
 узорана, зорама обасявана, сунцемъ освѣтля-
 вана, вѣтрима люлява; и разложитѣ на нѣой
 себи обиталиште радость и утѣха. Было е
 свѣтъ Хелленскѣй лѣць, живившѣй у мирномъ
 сугласю съ природомъ, бытѣ нашъ лѣпый,

праведный, добрый. Бытѣ у нѣму заносъ чув-
 ства, мысао у правди своѣой, воля творитель-
 ка чинова богобоязливѣя и добры. Мысао нѣ-
 мачка хтѣла е да се одкѣне одъ природе, а
 духъ нѣмачкѣй хтѣо се е сасвимъ нѣ одрећи
 (у монашеству, управо романско-германскоме
 свѣту принадлежеѣмъ; у философѣяма нѣмач-
 кимъ чисто идеалнимъ), али то е абстракція,
 неправда. У свѣту славенскомъ, у природу
 тако залюблѣномъ, настати ће то успосређе-
 но, усвѣсѣно, што е у свѣту Хелленскомъ
 было непосредно, нѣнуђено, добровольно. Вла-
 дати ће у нѣму духъ свѣстный, кои ће прои-
 ћи природу и сваку природѣность, и ню себи
 присвоити, гратѣће се съ нѣомѣ свѣстно, и
 тѣшити се у нѣой, као разумна мати у свомѣ
 дѣтету. — Поредъ свега тога царствовати ће
 у вѣку нашемъ трудъ, кои се пристоя и пуж-
 данъ е духу, као што е царствовао кодъ Рим-
 ляна трудъ напрежнѣй, натезавнѣй, а кодъ Гер-
 мана марльвивѣй, трудъ духовнѣй. У нашемъ
 вѣку мора се онъ спонтѣ, и бытѣ изврши-
 ванъ крѣпосћу (virtus), равномъ римској, кодъ
 насъ истина другимъ начиномъ, али исте быт-
 ности. — Налазе се теженѣя противъ величи-
 не вѣка овога и кодъ поединѣя стабла сла-
 венски, хотећи се поставити у неку индиви-
 дуалну, малешну и слабу цѣлость, него бытѣ
 ће разпршена, као пѣна вѣтромъ. Покрай ца-
 ровонѣя духа немогу обстати дѣла земска. —
 Овай недопиру очима нѣмци, као што се за гра-
 ницама нѣнногъ обзора явля. Нико између
 нѣи нѣе досада быо Симеонъ, него они глѣде
 улашени на делазѣнѣй новѣй, нѣима непозна-
 тѣй, и непонятнѣй вѣкъ, као на чаровне па-
 лате, само Славенима приступне. И естъ! са-
 мо ови имаю пруть, кои отвора палате те,
 кое ако Богъ да скоро бытѣ свѣма нашимъ
 отворене! —

превео

Б. З.

КНѢИЖЕВНА ИЗВѢСТѢЯ.

A' Szerb zsupánok, kiralyok és czárok Pénzei
 Irta Luczenbacher Iános. (XXIII réz nyomattal)

Budán a magy. kir. Egyetem' betüivel. 1843. *Србски Жупана, Краљва и Царева Новци. Списано Јованъ Луценбахеръ (угеогоа дружтва мађарскога гденъ и архиваръ у Пешти) са XXIII. бакрореза. У Будиму, писменима крал. угорскогъ свеучилишта. 1843. 72 стране у 8-ни.*

Подъ овимъ насловомъ изишла е, пре краткогъ времена у Будиму књижица на мађарскомъ езыку, коя е, будући да важну помоћну часть исторіе Срба за предметъ има, за свакогъ Славена, а особито за Србина важна и любопытна. Управо зато неможемо пропустити, да ю овде нашемъ србскомъ, а у обште славенскомъ читаюћемъ обштеству баръ накратко необзнано, и да заедно неизрекнемо наше о нъой мнѣніе и усудакъ, да бы читателъи сазнали, шта одъ дѣла очекивати могу. Такова упознаваня са дѣлима новоизишавшима, не само нашегъ, него и иностраногъ књижества, особито насъ се тичућегъ, свако само полезна быти могу, еръ изъ нъи сваки, кога стваръ занима, не само сазна, да су на свѣтъ изишла, него јоштъ и то увиди, шта се у нъима, колике ли цѣне налази, есу ли дакле за нѣга дѣла таква способна и ели вреданъ добытакъ онай, коме се изъ нъи надати може, да трошакъ за нъи учини.

Разположеніе и садржай књижице ове слѣдѣћій е. Напредъ е постављенъ уводъ исторійскій одъ стр. 1 до 18, у коме се обшта о Славенима и Србима уваженія налазе, и одношенъ овы према Угорској назначава; — после тога дата су кратка начертанія живота и главны догађая изъ исторіе своју редомъ владоаца србски, починући одъ великогъ Жупана Стефана Неманъ, до Цара Лазара Гребляновића. Свакогъ владоаца животопису придато е на концу описаніе познаты досадъ новаца нѣгови, кои се овде у бакрорезу приклопљени налазе; а таковы бакрорезны изображеня одъ новаца налази се у той књижици свега 43 комада на 23 таблице. — Међу овима закључую се готово сви досадъ у Давидовићевомъ Забавнику одъ године 1821 (у Бечу изишавшемъ) и у Лѣтописа србскогъ 1826 године I.

II. III. и IV. частици на свѣтъ изишавши србски новци, осимъ слѣдуюћи 5 комада: у Давид. Забав. 1821. число 4; у Лѣтопису 1826. част. II. числ. 8., част. IV. число 2. 3. и 4, кои се у Луценбахеровомъ издаиоу неналазе, будући да е то себи за другій путь оставіо, о новцима деспота србски одъ дома Гребляновића и Бранковића изтраживаня своя у особитомъ дѣлцу свѣту саобштити. — Осимъ дакле оны 15 у Лѣтописима и Забавнику већ одире на свѣтлость изишавши, дао намъ е Г. сачинитель јоштъ 28 комада, досадъ или сасвимъ непознаты, или мало познаты и у врло редкимъ нумизматичнимъ дѣлима туђи књижества описаны србски новаца; чимъ е заиста услуга исторіи нашой учинѣна, сваке захвалности вредна. — Новци начертани принадлеже следећимъ владоацама: Влакану Неманићу 2 комада, Стефану Првовѣчаноме 2, Стеф. Радославу 2, Стеф. Владиславу 3, Стеф. Урошу I. 8, Стеф. Драгутину 4, Стеф. Милутину Урошу II. 5, Стеф. Дечанскомъ Урошу III. 2, Стефану Душану Цару 8, Стеф. Урошу IV. Цару 2, Влакшину Мриявићу кралю 1, Лазару Гребляновићу Цару 1; осимъ овы Каролу Роберту кралю угорскоме (кои је на вреше Милутина Уроша II. покорио) 1.

Што се начертанія и описанія новаца тиче оно е доста точно и безпогрѣшно, премда припознати морамо, да су гдиков новци у Лѣтопису лѣпше изрезани. Мажъ погрѣшке у написима налазе се неколике, тако на пр. на стр. 26 новцу другомъ чита Госп. сачин. „рабъ Богу Стефанъ“, а стои на новцу „рабъ Христу Стефанъ“; на стр. 29 тако исто погрѣшно е читао „рабъ Божиі Владиславъ“ у мѣсто „рабъ Христовъ Владиславъ“; а на стр. 56. е новацъ подъ числомъ 2 сасвимъ погрѣшно начертанъ, и прочитанъ, и болъ е у Давидовића, еръ написъ мора быти СТНЪ, ВЪ ХА БА БЛ, ГО ВЪРНИ, ЦРЪ, — Стефанъ въ Христа Бога благовѣрни Царъ, у четиръ редка, као што е долеподписаный са свога екземплара преписао. — Но ово су маленкости, и у обште су новци добро начертани и описаны.

Али то бы смо были желели, да намъ е

Госп. сачинитель кодъ свагога новца бью ка-
зао, колико е у мѣри тежакъ, и да е точно
и опредѣлно назначіо, одъ кои е новаца ори-
гинале имао самъ у руци, гди ли се ти ори-
гинали чуваю данасъ, ако пакъ подлинникъ ви-
діо ние, да е рекао одкудъ е слику извадіо.
Ерѣ премда е кодъ Влкановогъ новца рекао,
да е по своємъ екземплярѣ, кои е съ другима
сравніо, слику начертати дао, и да се истый
и кодъ Апела¹⁾ изображень налази, и премда
е на пр. о новцима Уроша Великога на стр.
31 рекао, да се у Угорской често налазе, опетъ
зато скоро никадъ некаже, одкудъ е онъ но-
ваць узео, тако да е врло тежко разумети, е
ли га изъ Лѣтописа или другогъ само начер-
танія извадіо, или башъ самъ у подлиннику у
руци имао. Тако каже: Стеф. Првовѣчаногъ
новаць 1. налази се кодъ Занетія²⁾, а о дру-
гомъ ништа невели одкудъ му е; о Радослава
ништа; о Владислава 1-оме ништа, о 2-гоме
да се налази у Лѣтоп. 1826. част. I., гди га
е, о сръбскомъ княжествѣ многозаслуженый
и славный писатель нашъ, Милошъ Светићъ
(Г. Юанъ Хаджићъ) заедно са многима іошть
другима читаюћемъ нашемъ обшчеству и уче-
номе свѣту саобштіо; али се вара Госп. Лу-
ценбахеръ кадъ каже, да га е Господићъ Хад-
жићъ погрѣшно Радославу приписао, ерѣ та
погрѣшка само е бакрорезцова; — о 3-ћемъ
новцу истога краля опетъ ништа некаже. —
Уроша Великога новаць 1. е у Занетія дѣлу,
2-гий у Лѣтоп. 1826. части I., 3-ћий изъ Бан-
дуріевогъ сачинѣнія³⁾, а 4-тый опетъ изъ За-
нетія; 5-тый изъ Занетія, а налази се и у
Угорскомъ Музеумѣ⁴⁾, а 6-тый изъ Лѣтописа
1826. III. ч. и изъ Апела; 7-мый и 8-мый са
написомъ STEFAN. REX. мы немислимо, да се
основано Урошу великоме приписати може,
ерѣ кадъ већъ имамо новце Урошеве са на-
писомъ VROSIUS REX одъ два рода, едне са
кральмъ окрућнымъ двострукій вреть, а дру-
ге са кральмъ гологлавымъ барякъ одъ св.
Стефана примаюћимъ, зашто іошть и оне Уро-
шу да припишемо, кадъ ій много вѣроятнѣ
онимъ кральвима приписати можемо. кои су и
на сръбскимъ новцима име Стефанъ употребля-

1) Apell, Repertorium der Münzkunde. II Bd. II Abth.

2) Zanetti. De nummis regum Mysiae seu Rasciae, in Argelatti Collect. Dissert. de monetis Italiae. Mediolan. 1750.

3) Banduri Nummismata Imper. Romanorum. Paris 1713.

4) Catalog. Széchényianus, P. III. pag. 45.

вали, дакле Радославу или Драгутину. Ови
су, вели Г. сач., начертани кодъ Занетія, Апе-
ла, и у Лѣтоп. 1826. ч. I., налазе се и у-
горскомъ Музеумѣ. О Драгутиновима са сръ-
скимъ написомъ опетъ се некаже одкудъ су,
о латинскимъ само се вели да се налазе и кодъ
Апела, и у угорскомъ Музеумѣ и у Лѣтопису
1826. II. части. — О Карола Роберта краля
Угорскогъ новцу вели, да е кодъ Занетія, а о
Милутиновима да се налазе у Музеумѣ Угор-
скомъ и у Лѣтоп. част. I. 1826. — О Уроша
III. да су начертани кодъ Апела и у Забавни-
ку Давидовићевомъ 1821. — О Душановомъ
1-омъ вели да се налази у Лѣтоп. 1826. II.,
о другоме ништа невяля, о 3 и 4-томъ да су
начертани у Лѣтоп. 1826. част. III, и да се
налазе у угорскомъ Музеумѣ; о 5, 6, и 7-омъ
ништа не вяля, о 8-омъ да е кодъ Давидови-
ћа и у Лѣтопису 1826 ч. III. начертанъ. О
Цара Уроша 1-вомъ вели да е изъ Лѣтопса
част. II. 1826., а о другоме опетъ ништа.
Што пакъ на стр. 39-той вели о она кодъ
Занетія описана два новца са написомъ „STEFANVS IMPERATOR. S. TRIPHON CATHAREN“, и о другомъ са „STEFNOS RASIE et VT REX. — S TRIFONIS CATARENS“, да то
нису Стефана Душана, него Цара Уроша нов-
ци, то намъ се опетъ види сасвимъ неоснова-
но, ерѣ већъ имамо новаць истый такавъ са
„VROSIUS IMPERATOR. S TRIPHON CATA-
RENS“, зашто дакле и овай да овоме, а не
Душану приписуемо? Новаць Бана Босанскогъ
Стефана Котромановића одкудъ е онъ добавіо,
опетъ некаже, но само вели да е у Лѣтопису
1826. ч. II. начертанъ. Краля Влкашина каже
опетъ да се налази у Давидов. Забавнику и
Лѣтоп. 1826. ч. I., а Цара Лазара одкудъ му, то
опетъ ништа невяля. — Съ тимъ само смо то
хтѣли показати, да управо за оне новце, кои
су сасвимъ нови кодъ нѣга и досадъ непозна-
ти, ништа невели, одкудъ су, гди ли су, а и
за остале неможе се точно разумѣти, е ли е
само изъ цитираны дѣла или изъ оригинала
снямити дао; — заиста бы свима читательима,
а особито изпытательима пріятно было, да е
точно назначіо гди е оригиналь наћенъ, кодъ
кога ли се чува. — Осимъ тога цѣла класи-
фикація новаца сасвимъ е безъ новы довода и
узрока, по Лѣтопису и старимъ писательима
состављена, нити Госп. сачинитель са доводи-
ма доказуе, да се новаць тай, или овай, томе,
а не другоме краљу приписати мора и има. —

(Конаць слѣдуе.)